

УДК 339.5:330.341.1:004(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/cmi/2025-14-34>**Дрогальчук А.В.**

аспірант,

Державний вищий навчальний заклад

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4063-381X>

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗМІНИ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УКЛАДІВ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ

У статті обґрунтовано методологічні підходи до формування зовнішньоторговельної стратегії України в контексті глобальних трансформацій та переходу до нового технологічного укладу. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю адаптації національної економіки до умов Четвертої промислової революції, що вимагає перегляду традиційних моделей міжнародної спеціалізації та переходу від експорту сировини до інтеграції у високотехнологічні ланцюги доданої вартості. Мета роботи полягає у розробці комплексного методологічного інструментарію оцінки торговельних пріоритетів через призму концепції «трьох розділень» глобалізації, теорії довгих хвиль та цифрової трансформації економічних відносин. Зовнішньоторговельна стратегія розглядається як інструмент реалізації гео-економічних інтересів держави, де ключовим фактором конкурентоспроможності стає не дешевизна ресурсів, а рівень технологічних компетенцій та володіння нематеріальними активами. Зазначається, що зміна технологічних укладів створює «вікно можливостей» для країн, що розвиваються, дозволяючи їм здійснити технологічний ривок через впровадження інновацій на етапах депресії світових циклів. Підкреслюється, що цифровізація торгівлі нівелює значення географічних відстаней, проте посилює роль мережевих ефектів та концентрацію ринкової сили в руках глобальних цифрових платформ. Запропоновано методологічну рамку для вибору пріоритетних напрямів торговельної експансії. У сфері структурної трансформації обґрунтовано доцільність переходу до моделі «керованої відкритості», яка поєднує стимулювання несировинного експорту з раціональним імпортозаміщенням інвестиційних товарів. У сфері методології оцінки запропоновано використовувати «криву посмішки» (Smile Curve) для ідентифікації найбільш прибуткових ланок у ланцюгах вартості, таких як R&D, дизайн та післяпродажне обслуговування, що дозволяє вибудовувати стратегію навколо високотехнологічних завдань, а не просто товарних груп. У сфері цифрової інтеграції доведено необхідність впровадження систем цифрової простежуваності товарів та синхронізації національних стандартів з глобальними індексами регулювання цифрової торгівлі. Запропоновано реформу митно-тарифної політики, спрямовану на усунення антиекспортного зміщення та стимулювання імпорту технологій, необхідних для модернізації промисловості. Зроблено висновок, що в умовах системної нестабільності та воєнно-політичних викликів торговельна стратегія України має базуватися на принципах економічної самодостатності та проактивної інтеграції в макро-регіональні об'єднання. Це дозволить зміцнити економічний суверенітет та забезпечити сталий розвиток людського капіталу через залучення України до формування нових правил цифрового світового порядку.

Ключові слова: торговельна стратегія, технологічний уклад, цифровізація, ланцюги доданої вартості (ЛДВ), гео-економічні інтереси, інновації, експортна орієнтація, імпортозаміщення, Четверта промислова революція, економічний суверенітет.

Drohalchuk Andriy

State University "Uzhhorod National University"

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FORMING UKRAINE'S TRADE STRATEGY IN THE CONDITIONS OF CHANGING TECHNOLOGICAL SYSTEMS AND DIGITIZATION

The article substantiates methodological approaches to forming Ukraine's foreign trade strategy in the context of global transformations and the transition to a new technological paradigm. The relevance of the study is driven by the need to adapt the national economy to the conditions of the Fourth Industrial Revolution, which requires a revision of traditional international specialization models and a transition from raw material exports to integration into high-tech global value chains. The purpose of the work is to develop a comprehensive methodological toolkit for evaluating trade priorities through the lens of the "three unbundlings" of globalization, the theory of long waves, and the digital transformation of economic relations. Foreign trade strategy is considered an instrument for realizing the state's geo-economic interests, where the key factor of competitiveness is no longer the low cost of resources but the level of technological competencies and the possession of intangible assets. It is noted that the shift in technological paradigms creates a "window of opportunity" for developing countries, allowing them to achieve a technological leap by implementing innovations during the depression phases of world cycles. It is emphasized that the digitalization of trade offsets the importance of geographical distances but strengthens the role of network effects and the concentration of market power in the hands of global digital platforms. The author proposes a methodological framework for selecting priority areas for trade expansion. In the sphere of structural transformation, the expediency of transitioning to a "managed openness" model is substantiated, combining the stimulation of non-commodity exports with rational import substitution of investment goods. Regarding evaluation methodology, it is suggested to use the "smile curve" to identify the most

profitable stages in value chains, such as R&D, design, and after-sales service, allowing the strategy to be built around high-tech tasks rather than simple commodity groups. In the sphere of digital integration, the necessity of implementing digital product traceability systems and synchronizing national standards with global digital trade regulatory indices is proven. A reform of customs and tariff policy is proposed, aimed at eliminating anti-export bias and stimulating the import of technologies necessary for industrial modernization. It is concluded that under conditions of systemic instability and military-political challenges, Ukraine's trade strategy must be based on the principles of economic self-sufficiency and proactive integration into macro-regional associations. This will strengthen economic sovereignty and ensure the sustainable development of human capital by involving Ukraine in the formation of new rules for the digital world order.

Keywords: trade strategy, technological paradigm, digitalization, global value chains (GVC), geo-economic interests, innovation, export orientation, import substitution, Fourth Industrial Revolution, economic sovereignty.

Постановка проблеми. У сучасних умовах системної кризи світового економічного порядку формування стратегічних пріоритетів зовнішньої торгівлі виходить за межі суто комерційної доцільності та набуває геоekonomічного змісту. Для України, що перебуває під впливом воєнно-політичної агресії та глобальних трансформацій, розробка методологічного інструментарію оцінки зовнішньоторговельних пріоритетів є критично важливою для забезпечення національної самодостатності [1; 14].

Формування зовнішньоторговельної політики має базуватися на поєднанні класичних теорій міжнародного поділу праці та сучасних геоekonomічних концепцій [2; 5]. Основні підходи включають:

1) геоekonomічний підхід. Розглядає зовнішню торгівлю не як пасивний обмін товарами, а як засіб конкурентної боротьби за перерозподіл світового доходу. Пріоритетність галузей визначається їхньою здатністю формувати власні геоekonomічні інтереси та протистояти експансії глобальних еліт [10; 15];

2) системно-структурний підхід. Передбачає аналіз торгівлі як складного елемента глобальної економічної системи [3]. Оцінка пріоритетів здійснюється через моніторинг частки товарів із високою доданою вартістю та ступеня технологічного оновлення експорту [11; 13];

3) антикризовий підхід. В умовах агресії та зовнішніх шоків методологія формування пріоритетів зміщується у бік забезпечення економічної безпеки та заміщення критичного імпорту [4; 14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади формування національних економічних інтересів та забезпечення самодостатності держави в умовах глобалізації викладені у фундаментальних працях А. М. Поручника [1] та А. С. Філіпченка [11]. Геоekonomічний контекст суб'єктності держав та специфіку їхніх інтересів у період системних криз детально досліджено П. М. Ігнатєвим [2] та А. О. Остапоком [10; 15]. Питання трансформації світової торгової системи, зміни технологічних укладів та функціонування глобальних ринків товарів і послуг висвітлювали В. В. Рокоча [3; 4], Е. Молчанова, К. Ковтонюк [7], а також З. А. Агаманчук і З. Я. Макогін [6; 9]. Особливості державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та механізми адаптації до міжнародних стандартів розкрито у працях В. О. Храмова [12] та під редакцією Т. О. Зінчук [8] і Л. В. Губерського [13]. Водночас, стрімка цифровізація та радикальні геоekonomічні зміни, спричинені військовою агресією,

що висвітлені у роботах Центру Разумкова [14] та В. В. Македона [5], потребують подальшого оновлення методологічних підходів до формування торговельної стратегії.

Метою статті є наукове обґрунтування методологічних засад формування торговельної стратегії України, що базуються на врахуванні циклічності зміни технологічних укладів та цифровізації глобальних ланцюгів доданої вартості для забезпечення економічного суверенітету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для об'єктивної оцінки ефективності зовнішньої торгівлі пропонується використовувати систему індикаторів, інтегрованих у державну стратегію:

– рівень гармонізації з міжнародним правом. Оцінка відповідності торговельних режимів стандартам ЄС та СОТ, що забезпечує інституційну стабільність [9; 12];

– ступінь глобалізації ринків. Аналіз вовлеченості у глобальні ринки товарів і послуг та відповідність новим світовим стандартам [6; 7];

– інтегрованість у ланцюги створення вартості. Оцінка місця країни в ієрархії міжнародних економічних відносин [8].

Незважаючи на зростання протекціонізму, сучасна світова економіка зберігає високий рівень взаємозалежності. Процеси лібералізації торгівлі та інвестиційного співробітництва, що тривали з другої половини ХХ століття, сформували глибоку міжнародну спеціалізацію. Сьогодні архітектура світового господарства визначається не просто двосторонніми потоками товарів, а складними взаємозв'язками в межах глобальних ланцюгів доданої вартості (ЛДВ) [3; 8].

Розвиток глобалізації можна розглядати крізь призму трьох історичних етапів розділення економічних процесів:

1. Перше розділення: Відбулося завдяки зниженню транспортних витрат. Це дозволило рознести виробництво та ринки збуту, давши поштовх міжнародній торгівлі готовою продукцією та сировиною на основі порівняльних переваг країн [11; 13].

2. Друге розділення: Розпочалося у 1990-х роках із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Зниження витрат на координацію дозволило географічно розділяти окремі стадії виробничого процесу. Саме на цьому етапі виникли сучасні ЛДВ [6; 7].

3. Третє розділення: Сучасний етап, зумовлений цифровізацією та автоматизацією. Тепер можливий аутсорсинг не просто стадій виробництва, а окремих

функцій та завдань (дизайн, системне адміністрування, маркетинг, R&D). Конкуренція переміщується з секторального рівня на рівень конкретних інтелектуальних послуг [5; 9].

Реалізація конкурентних переваг України безпосередньо залежить від її місця в ЛДВ. Більшість вітчизняних підприємств все ще зосереджені на етапах видобутку сировини або первинної переробки [1; 15]. Проте обсяг доданої вартості на різних стадіях розподіляється нерівномірно, що описується концепцією «кривої посмішки» (Smile Curve):

- довиробничий етап: Дослідження, розробки (R&D), дизайн та створення концепції. Тут формується висока додана вартість завдяки інтелектуальній власності та високим бар'єрам входу [5; 10];

- виробничий етап: Безпосередньо збірка та виготовлення. Через глобальну конкуренцію та низькі вимоги до специфічних навичок, додана вартість тут є найнижчою [4; 11];

- післявиробничий етап: Маркетинг, брендинг, реклама та сервісне обслуговування. Це етап найвищої маржинальності, оскільки компанія отримує прибуток з усієї вартості, створеної на попередніх стадіях [8; 12].

При формуванні ЛДВ ключового значення набувають:

- ефекти агломерації: Вигоди від близького розташування суміжних виробництв (зниження транспортних та координаційних витрат) [4];

- ринкова влада: Можливість встановлювати ціни вище середніх витрат завдяки володінню унікальними технологіями або брендами. Стадії з високими бар'єрами входу (патентний захист, складне регулювання) є найбільш привабливими для стратегічного розвитку національної економіки [2; 10].

Для України стратегічним пріоритетом має стати перехід від виробничих стадій з низькою маржею до довиробничих (інновації) та післявиробничих (брендинг, дистрибуція) етапів, що дозволить повноцінно реалізувати потенціал національної самодостатності [1; 14].

У глобальному масштабі додана вартість зосереджується переважно в країнах, що контролюють етапи реалізації диференційованого продукту та володіють суттєвими бар'єрами входу, такими як інтелектуальна власність та унікальні ноу-хау. У сучасних форматах міжнародної кооперації конкуренція зміщується з рівня галузей на рівень виконання окремих завдань та формування компетенцій, що забезпечують максимальну додану вартість на одиницю робочої сили [1; 5].

Доповідь ЮНКТАД [11] підкреслює, що пандемія COVID-19 прискорила модифікацію міжнародної промислової кооперації. Роботизація та автоматизація починають змінювати традиційну «криву посмішки», роблячи її більш плоскою за рахунок зростання доданої вартості безпосередньо на виробничому етапі.

Ці процеси несуть як можливості, так і ризики:

- трансформація ринку праці: Виникає гостра потреба у заміщенні низькокваліфікованих працівни-

ків (пакувальники, збиральники) фахівцями з новими компетенціями управління роботами, хмарними технологіями та IT-інфраструктурою [6; 9];

- реіндустріалізація розвинених країн: Завдяки високому технологічному рівню, виробничо-складальні етапи знову стають привабливими для розвинених економік, що може призвести до повернення виробництв із країн з дешевою робочою силою;

- U-подібна залежність: Емпіричні дослідження підтверджують нелінійний характер створення вартості: найбільші прибутки генеруються на початкових (R&D) та фінальних (сервіс, маркетинг) стадіях [15].

Для України, яка залишається постачальником сировини та продукції низького ступеня переробки, збільшення доданої вартості можливе через поєднання двох стратегічних напрямів:

- конкурентне імпортозаміщення: Історично ця політика виникла як протест проти несправедливого поділу праці («сировина в обмін на промислові товари») [2; 5]. Раціональне імпортозаміщення передбачає обмеження імпорту не всіх товарів, а лише споживчих, тоді як інвестиційний імпорт (обладнання, технології) має стати ключовим для індустріалізації [4; 14];

- експортна орієнтація: Досвід «азіатських тигрів» (Тайвань, Корея, Сингапур) довів, що імпортозаміщення ефективно лише тоді, коли воно є частиною комплексної стратегії, що включає відкритість економіки, залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та інвестиції в освіту [10; 13].

Надмірний захист внутрішнього ринку без врахування порівняльних переваг може призвести до консервації технологічної відсталості, зростання цін та зниження життєздатності компаній через відсутність конкуренції [12; 15]. Тому для України важливою є реформа перерозподілу ресурсів на користь галузей із високим потенціалом у цифровій та екологічній сферах, що дозволить інтегруватися в глобальні ЛДВ на вигідних умовах [1; 14].

В контексті України реалізація політики імпортозаміщення також є об'єктом гострих дискусій. Оцінки демонструють високий рівень імпортозалежності стратегічних галузей, особливо в частині машин, обладнання та високих технологій [14]. При цьому мотивація компаній до вибору імпорту варіюється: від повної відсутності внутрішніх постачальників до низької надійності вітчизняних аналогів або їхньої неконкурентної ціни. Основною метою імпортозаміщення має бути не ізоляція, а підвищення експортної спроможності та створення технологічних альянсів. Освоєння іноземних технологій всередині країни є критичним фактором розвитку людського капіталу в умовах переходу до Індустрії 4.0 [5; 15].

У межах глобальних ЛДВ можливість використання якісних імпортованих компонентів прямо корелює з продуктивністю підприємств [8]. Лібералізація торгівлі забезпечує доступ до дешевших та ефективніших ресурсів, що стає фундаментом для зростання конкурентоспроможності національного виробника [11; 12].

Зв'язок між імпортом та експортом стає критичним, коли компанія є ланкою у міжнародному виробничому ланцюгу. Згідно з дослідженнями ОЕСР [13], навіть незначне посилення торговельних обмежень на імпорт може мати руйнівний вплив на експортний потенціал країни. Це зумовлено декількома факторами:

- каскадний ефект тарифів: Коли товар перетинає кордони декілька разів на різних етапах обробки, митні збори, що нараховуються на кожній митній території, накопичуються. Це суттєво збільшує фінальну собівартість продукції [8; 10];

- оподаткування валової вартості: Оскільки мита часто стягуються з усієї вартості товару, а не лише з доданої на конкретному етапі, виникає ефект «подвійного оподаткування» імпортованих раніше компонентів;

- вертикальна спеціалізація: Для України, з її рівнем захисту від імпорту, кожен додатковий етап виробництва (до надходження товару на переробку) може збільшувати торговельні витрати виробників на величину до 30% від рівня тарифів на експортних ринках [4; 14]. Аналогічний кумулятивний ефект характерний і для нетарифних бар'єрів.

Отже, по-перше, жорстке обмеження імпорту задля підтримки внутрішнього виробника та одночасне стимулювання експорту – це дві суперечливі задачі. Протекціонізм щодо проміжної продукції автоматично знижує конкурентоспроможність експортерів через зростання їхніх витрат [1; 12].

По-друге, в умовах домінування ЛДВ будь-яке підвищення імпортного захисту багаторазово віддзеркалюється в ціні складних товарів. Реалізація національних конкурентних переваг сьогодні неможлива без технологічного трансферу та інтеграції імпортних інвестиційних товарів у національні виробничі цикли для забезпечення високої продуктивності та виходу на вищі щаблі глобальних ланцюгів вартості [5; 15].

Вплив технологічного розвитку на світову економіку та міжнародну торгівлю є предметом глибокого наукового аналізу, де особливий пік досліджень пов'язаний зі стрімким прогресом інформаційно-телекомунікаційних систем у другій половині ХХ століття. На сучасному етапі, що характеризується переходом до Четвертої промислової революції (Індустрія 4.0), активне розширення цифрової економіки суттєво видозмінює механізми міжнародної торгівлі, вимагаючи нових методологічних підходів до оцінки гео економічних інтересів [2; 5; 14].

Одним із фундаментальних теоретичних напрямів, що пояснюють трансформацію міжнародної торгової системи, є теорія еволюційної економіки. Методологічно вона базується на концепції «творчого руйнування» Й. Шумпетера, згідно з якою заміна застарілих технологій новими є природною умовою технічної та економічної еволюції [11; 13].

В контексті цієї теорії розглядаються наступні якісні зміни:

- трансформація виробництва та споживання: Виробничі процеси стають дедалі капіталомісткими та високотехнологічними, а структура споживання зміщується в бік інтелектуальних послуг [11];

- формування «суспільства знань»: Основним фактором виробництва стає знання у формі інновацій. Це створює передумови для становлення нового світового економічного порядку, де обмін високотехнологічними товарами та знаннями домінує над торгівлею сировиною [7; 11];

- втрата цінності матеріальних об'єктів: У постіндустріальному суспільстві традиційні ресурси втрачають свою стратегічну вагу порівняно з цифровими активами та технологічними патентами [1; 3].

Еволюційна теорія тісно пов'язана з дослідженням довгострокових економічних циклів (М. Кондратьєва, Й. Шумпетера та ін.). Методологія оцінки зовнішньоторговельних пріоритетів має враховувати циклічність розвитку світового господарства, яке проходить стадії пожвавлення, підйому, спаду та депресії [11; 13].

Для формування сучасної стратегії України критично важливим є розуміння фази депресії, оскільки саме в цей період закладається технологічний фундамент наступної хвилі підйому. Світова криза 2008 року та подальша турбулентність створили передумови для масового впровадження цифрових технологій, які зараз стають основою нової суспільної та економічної моделі [14].

У вітчизняній науковій школі ці підходи розвиваються в межах аналізу міжнародної торговельної системи в умовах неустойчивості та зміни технологічних укладів. Це вимагає від держави проактивного управління економікою, де пріоритетність зовнішньої торгівлі оцінюється за здатністю країни інтегруватися в шостий технологічний уклад [5; 10; 15].

Сучасний етап розвитку суспільства визначається переходом до інформаційного суспільства, що породило такі категорії, як «економіка знань» та «цифрова економіка». Ключову роль у цій системі відіграє інформація, яка в результаті обробки та аналізу трансформується у знання. При цьому матеріальна цінність продукту відходить на другий план, поступаючись нематеріальним активам та творчому внеску в інтелектуальну власність [1; 11].

Цифрова економіка базується на аналізі великих масивів даних (Big Data) та проривних технологіях, що вибудовують принципово нові типи взаємовідносин між економічними агентами. Характер такої взаємодії докорінно відрізняється від традиційних механізмів, оскільки цифрові продукти часто не мають фізичних меж і не можуть бути оцінені традиційними методами вартості матеріальних благ [3; 7].

Розвиток цифрових секторів сформував низку складних методологічних завдань для дослідників:

- поява «безкоштовних продуктів»: Цифрові сервіси, що надаються безкоштовно в обмін на дані користувачів, суттєво змінюють традиційні ланцюги доданої вартості та ускладнюють розрахунок ВВП [8; 11];

– знецінення монотонної праці: Впровадження технологічних рішень підвищує продуктивність, але водночас робить вразливими професії, пов'язані з рутинними операціями, що можуть бути автоматизовані [5; 13];

Мережевий ефект: Характерною рисою цифрової економіки є те, що цінність продукту зростає пропорційно кількості його користувачів. Це створює передумови для формування нових монопольних утворень у світовій торгівлі [10; 15].

Оцінка масштабів цифровізації здійснюється провідними міжнародними організаціями (ЮНКТАД, ОЕСР), які розробляють індикатори для аналізу електронної комерції та інформаційних потоків. Одним із ключових інструментів є Індекс обмежувальності регулювання цифрової торгівлі, що включає оцінку інфраструктури, транскордонних потоків даних, платіжних систем та захисту прав інтелектуальної власності [12; 14].

Для України в системі її геоекономічних пріоритетів критично важливим є врахування нерівномірності цифровізації ринку праці та галузей промисловості. Найбільш вразливими залишаються сектори з низьким рівнем «цифрового сліду», що створює ризики їхнього витіснення з глобального ринку [4; 14].

Методологічно важливим аспектів досліджень є вплив географічної відстані на торгівлю в цифровому середовищі. Попри розвиток технологій, низка робіт не підтверджує повного нівелювання фактору відстані. Хоча цифрові інструменти дозволяють здійснювати транскордонні комунікації, існують бар'єри культурних відмінностей та національних особливостей регулювання, що продовжують впливати на електронну комерцію [3; 6].

Водночас цифровізація демонструє позитивну кореляцію зі зниженням часових та супутніх витрат. Технології штучного інтелекту та машинного перекладу мінімізують лінгвістичні бар'єри, що сприяє залученню малого та середнього бізнесу до міжнародних операцій [5; 8]. Окрім того, електронна комерція стає інструментом підвищення якості життя, забезпечуючи доступ до товарів і послуг для віддалених та сільських територій, що є актуальним для сталого регіонального розвитку [1; 15].

Питання цифрової трансформації займають центральне місце в аналітичних доповідях ЮНКТАД про

торгівлю та розвиток. Узагальнення цих звітів дозволяє виділити ключові тренди (табл. 1).

Основне обмеження сучасних досліджень полягає у спробах виміряти цифрові процеси метриками, що склалися до епохи інтенсивного технологічного розвитку. Для України в умовах системної трансформації глобального господарського устрою завданням номер один є створення нової системи показників впливу передових технологій на торгівлю [1; 5].

Нова методологія має базуватися на:

– цифровій простежуваності: впровадження систем маркування та прозорого обміну даними від виробника до споживача [8; 12];

– алгоритмах штучного інтелекту: використання AI для обробки великих даних у реальному часі з метою оптимізації митних та логістичних процедур;

– синхронізації з макрорегіональними стандартами: просування національних інтересів у межах цифрових угод з ЄС та іншими стратегічними партнерами [9; 14].

Висновки. Методологія формування стратегічних пріоритетів повинна еволюціонувати від моделі вільної торгівлі до моделі керованої геоекономічної експансії. Це передбачає перехід до проактивного захисту національних інтересів, де критерієм ефективності є не лише обсяг експорту, а зміцнення економічного суверенітету та технологічна модернізація.

Цифрова трансформація вимагає перегляду системи оцінки ефективності зовнішньої торгівлі, де знання та інформаційні потоки стають стратегічним ресурсом. Висока частка «нецифрованих» професій у національній економіці створює ризики для сталого розвитку людського капіталу в умовах глобальної турбулентності. Геоекономічна стратегія держави має включати синхронізацію торговельної політики з міжнародними цифровими стандартами (зокрема ЄС та СОТ) для мінімізації бар'єрів у цифровій торгівлі.

Трансформація торгівлі під впливом технологій відкриває «вікно можливостей» для формування нових правил гри в умовах кризи міжнародних інститутів. Основою цих правил має стати не просто нарощування обсягів, а максимальне розкриття людського потенціалу та зміцнення економічного суверенітету України через технологічне лідерство та інтеграцію у високо-технологічні ланцюги вартості.

Таблиця 1

Стратегічні вектори цифровізації торгівлі за звітами ЮНКТАД

Рік	Тематика	Вплив на стратегічні пріоритети України
2017	Автоматизація та роботизація	Ризики для ринку праці та потреба в нових компетенціях [11; 13]
2018	Цифрові платформи та потоки даних	Концентрація ринкової сили та захист національних даних [10; 14]
2019	Криптовалюти та цифрове оподаткування	Необхідність адаптації податкової системи до нових форм торгівлі [7; 12]
2020	Пандемія та домінування платформ	Потреба у диверсифікації ланцюгів доданої вартості [4; 14]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Поручник А. М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі : монографія. Київ : КНЕУ, 2008. 352 с.
2. Ігнат'єв П. М. Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці : підручник. Чернівці-Київ : Книги – XXI, 2014. 364 с.
3. Рокоча В. В. Глобалізаційна тенденція у світовому господарстві: формування глобальної економічної системи. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2003. Вип. 7. С. 222–229.
4. Рокоча В. В., Одягайло Б. М., Терехов В. І. Гео економіка та глобальні стратегії українського бізнесу (антикризовий аспект) : навч. посібник. Київ : Університет «КРОК», 2017. 352 с.
5. Македон В. В. Гео економіка та її вплив на стратегії розвитку національної економіки країни: теоретико-методологічний підхід. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 13.
6. Макогін З. Я., Атаманчук З. А. Глобалізація світових ринків товарів та послуг. *Збірник наукових праць ДонДУУ. Серія «Економіка»*. 2019. Т. XX, вип. 314. С. 251–257.
7. Молчанова Е., Ковтонюк К. Концептуальні засади становлення та розвитку нового світового економічного порядку. *Міжнародна економічна політика*. 2018. № 1. С. 144–170.
8. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник / за ред. Т. О. Зінчук. Київ : ЦУЛ, 2017. 512 с.
9. Атаманчук З. А., Макогін З. Я. Міжнародні договори в системі джерел права Європейського Союзу. *SWorldJournal*. 2023. Вип. 16, ч. 2. С. 133–139.
10. Остапюк А. О. Гео економічний формат інтересів держав і глобальних еліт в умовах системної кризи. *Економічний простір*. 2014. № 84. С. 37–45.
11. Філіпченко А. С. Глобальні форми економічного розвитку. Історія і сучасність. Київ : Знання, 2007. 670 с.
12. Храмов В. О., Бовтрук Ю. А. Зовнішньоекономічна політика : навч. посібник. Київ : МАУП, 2002. 264 с.
13. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 606 с.
14. Геополітичні та гео економічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі / за ред. В. Юрчишина. Київ : Центр Разумкова, 2022. 102 с.
15. Остапюк А. О. Гео економічні інтереси України. Актуальні проблеми забезпечення сталого економічного розвитку : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2012. С. 83–84.

REFERENCES

1. Poruchnyk A. M. (2008). *Natsionalnyi interes Ukrainy: ekonomichna samodostatnist u hlobalnomu vymiri* : monohrafiia. Kyiv : KNEU, 352 s.
2. Ihnatiev P. M. (2014). *Neopolitychni ta heoekonomichni interesy u svitovii politytsi* : pidruchnyk. Chernivtsi-Kyiv : Knyhy – XXI, 364 s.
3. Rokocha V. V. (2003). *Hlobalizatsiina tendentsiia u svitovomu hospodarstvi: formuvannia hlobalnoi ekonomichnoi systemy. Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. Vyp. 7. S. 222–229.
4. Rokocha V. V., Odiahailo B. M., Terekhov V. I. (2017). *Heoekonomika ta hlobalni stratehii ukrainskoho biznesu (antykryzovyi aspekt)* : navch. posibnyk. Kyiv : Universytet «KROK», 352 s.
5. Makedon V. V. (2016). *Heoekonomika ta yii vplyv na stratehii rozvytku natsionalnoi ekonomiky krainy: teoretyko-metodolohichni pidkhid. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. Vyp. 13.
6. Makohin Z. Ya., Atamanchuk Z. A. (2019). *Hlobalizatsiia svitovykh rynkiv tovariv ta posluh. Zbirnyk naukovykh prats DonDUU. Serii «Ekononika»*. T. XX, vyp. 314. S. 251–257.
7. Molchanova E., Kovtoniuk K. (2018). *Kontseptualni zasady stanovlennia ta rozvytku novoho svitovoho ekonomichnoho poriadku. Mizhnarodna ekonomichna polityka*. № 1. S. 144–170.
8. *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta zovnishnoekonomichna diialnist* : navch. posibnyk / za red. T. O. Zinchuk. Kyiv : TsUL, 2017. 512 s.
9. Atamanchuk Z. A., Makohin Z. Ya. (2023). *Mizhnarodni dohovory v systemi dzherel prava Yevropeiskoho Soiuzu. SWorldJournal*. Vyp. 16, ch. 2. S. 133–139.
10. Ostapiuk A. O. (2014). *Heoekonomichnyi format interesiv derzhav i hlobalnykh elit v umovakh systemnoi kryzy. Ekonomichnyi prostir*. № 84. S. 37–45.
11. Filipchenko A. S. (2007). *Hlobalni formy ekonomichnoho rozvytku. Istorii i suchasnist*. Kyiv : Znannia, 670 s.
12. Khramov V. O., Bovtruk Yu. A. (2002). *Zovnishnoekonomichna polityka* : navch. posibnyk. Kyiv : MAUP, 264 s.
13. *Mizhnarodni systemy i hlobalnyi rozvytok* : pidruchnyk / za red. L. V. Huberskoho, V. A. Manzholy. Kyiv : VPTs «Kyivskiy universytet», 2008. 606 s.
14. *Geopolitychni ta heoekonomichni zminy, formovani pid vplyvom rosiiskoi ahresii, ta onovlennia mistsia Ukrainy u svitovomu prostori* / za red. V. Yurchyshyna. Kyiv : Tsentrazumkova, 2022. 102 s.
15. Ostapiuk A. O. (2012). *Heoekonomichni interesy Ukrainy. Aktualni problemy zabezpechennia staloho ekonomichnoho rozvytku* : zb. materialiv mizhnar. nauk.-prakt. konf. Kyiv, S. 83–84.